

«AYDINLIK» VEYA «YÜRÜYÜŞ»ÜN ELEŞTİRİSİ ÜZERİNE

TİP'in yarı resmi yayın organı **Yürüyüş**, 18 Nisan 1978 tarihli (158.) sayısında, TİKP'nin **Aydınlık** gazetesi de 26 Mayıs 1978 tarihli sayısında **Birikim**'i konu alan «eleştiriler» yayımladılar.

Bu «eleştiriler» ilginç ve öğretici yanı, birbirlerini «uzlaşmaz düşman»lar olarak nitelendiklerini bildiğimiz TİP ve TİKP'nin **Birikim** konusunda her yönüyle tam bir uzlaşma içinde oluşlarıdır.

Bu uzlaşma ilkin **Birikim** hakkında verilen genel hükümde görülmektedir.

Daha önce de dergimize ilişkin «eleştiriler» yayımlanmış olan **Yürüyüş**, bu kez «ileri» bir adım atarak **Birikim**'i «anti-komünizm»le suçlamakta ve böylece aynı nitelermeyi daha önce yapmış olan «ilerlemeci» eğilimle birleşmektedir. TİKP'nin **Aydınlık** gazetesi de bu «uzlaşmaz düşman»ları ile hemfikirdir. Ona göre de **Birikim** «anti-komünist»tir, «Marksizm düşmanı»dır.

Olayın ilginç yönü ortadadır. Bilindiği gibi aralarında keskin bir çatışma durumu olan ÇKP ve SBKP —ve onların her ülkedeki takipçileri— aralarındaki bu çatışmanın Marksizm ile anti-Marksizm, komünizm ile anti-komünizm arasındaki mücadeleye olduğunu ortakça iddia etmektedirler. Eğer bu iddia doğruysa onların hiçbir konuda uyum halinde olmaması gerekir. Çünkü sözkonusu olan dünyayı yorumlama; kavrama yöntemiyle, siyasal-toplumsal hedefleriyle ve eylem anlayışıyla tutarlı bir bütünlük oluşturan Marksizm ile onun tam karşıtı arasında bir mücadeledir. Böyle bir durum varsa onları ilkin bir ölgü olarak **Birikim**'in ne olduğu, içe-

riği konusunda farklı yargılara varmış olmalıdır. Aynı olgunun —burada **Birikim**'in— biri Marksist, öteki anti-Marksist iki yaklaşım tarafından da aynı biçimde tanımlanamayacağı açıktır.

Denilebilecektir ki, ayrı dünya görüşlerinin, ayrı yaklaşımların belirli bir olguyu aynı biçimde tanımlamaları ender de olsa mümkündür. Bu doğrudur elbette. Ama «uzlaşmaz düşman»lar olan TİP, «ilerleme» ve TİKP; bu kendilerinin Marksist, «düşman»larının anti-Marksist olduğunu her fırsatta şiddetle vurgulayan taraflar, **Birikim** hakkında aynı genel hükme varmakla kalmıyorlar, bu hükme aynı yollardan hareket ederek, aynı gerekçeleri kullanarak varıyorlar.

34. sayısında «ilerlemeci» **Ürün**, **Birikim**'in «Althusserci, yapısalcı» olduğunu ve «mahcup Maoçu» kategorisi içine girdiğini öne sürmüş ve bunlardan dolayı da **Birikim**'i «anti-komünist» olarak nitelmişti. **Ürün**'ün «düşman» ikizi **Aydınlık** da **Birikim**'in Althusserci ve yapısalcı olduğundan söz ediyor, «bugünkü Sovyetler Birliği'ne esas olarak dost» sayılması gerektiğini —yani az önceki deyimle «mahcup SBKP'ci»— ilan edip **Birikim**'in «Marksizm düşmanlığı»na karara bağlıyor.

Birikim'in ne olduğunu tespit etmekte kullanılan «model» aynı. «Althusserci»lik ve «yapısalcı»lık iddiası her iki «uzlaşmaz düşman»da da önemli bir kanıt olarak yer alıyor.

«Althusserci» ve «yapısalcı» olmanın **Marksizm düşmanlığı** olduğu tartışılmaz bir doğru veri olsaydı, bu «model»e her şeye karşın itiraz edilemezdi.

1949'dan bu yana FKP üyesi ve tanınmış bir Marksist olan L. Althusser'in bazı hattâ birçok görüşlerini Marksizm-dışı bulup eleştirebilirsiniz. Nitekim bunu yapanlar da vardır. İki «uz-

laşmaz düşman»ın Althusserci olarak nitelendiği **Birikim**'de çıkmış çeşitli yazılarda ve L. Althusser'in **Birikim**'ce yayımlanmış kitaplarına yazılan önsöz ve notlarda yapılmıştır örneğin. Başkaları da eleştirmiştir.

Ama bunlar belki L. Althusser'i Marksizm-dışı bazı görüş ve tezlerin sahibi olarak nitelmemize elverebilir, ama herhalde Marksizm düşmanı diye nitelermeye imkân vermez. Marksizm-dışı görüşleri olmakla Marksizme düşman olmak arasında herhalde önemli bir ayrım vardır.

Yapısalcı akım konusuna gelince. Bunların Marksist olmak gibi bir iddiaları olmadığını bu konuda asgarî bilgisi olanlar bilirler. Bu akımın kurucuları Marx'tan çoğu yerde saygıyla söz ederler, ama ayrı bir yaklaşım, ayrı bir yöntemdir Yapısalcılık. «Marksizme düşmanlık» gibi özel bir iddiaları, böyle bir «varoluş nedenleri» yoktur. En azından şu anki biçimiyle. Şüphesiz olmayacak demek değildir bu. Yapısalcılığın kendini Marksizme alternatif, hattâ düşman bir düşünce akımı ve bundan yola çıkan bir siyasal hareket olarak biçimlendirme imkân ve potansiyeline sahip olduğu **Birikim**'in Yapısalcılık üzerine özel sayısında (28/29. sayı) yeterince açık biçimde ifade edilmiş, gösterilmiştir. **Birikim** tarafından yapılmıştır bu. İki «uzlaşmaz düşman»ın ikisi tarafından da yapısalcı olmakla itham edilen bu dergi tarafından.

Bu «uzlaşmaz düşman»ların uzlaştıkları yerlerin niteliğini görmek, buradan onların siyasal ahlâk düzeyleri hakkında fikir edinmek için, bu ithamı nasıl yaptıkları konusu üzerinde özellikle durmak gerekir.

Ürün ve **Aydınlık**, **Birikim**'in yapısalcı olduğunu ileri sürerlerken herhangi bir kanıt göstermiyorlar. Onların dürüst olduk-

larına inanmış olan okurları da bu yargıya inanıyor, kanıt istemiyor. Çünkü gerek **Ürün**, gerek **Aydınlık**, **Birikim** kendini yapısalcı ilan etmişçesine bir ifade kullanıyorlar.

Nitekim **Ürün**, 34. sayısında «kendini Althusserci ve yapısalcı ilan eden **Birikim**» demektedir. Dergisinin asgarî dürüstlük ilkelerine bile aldırmadığından henüz habersiz bir **Ürün** okuru için bu sözlere inanmak doğaldır. **Birikim**, **Ürün**'e verdiği cevapta bu ilanın nerede yapıldığını sormuş, ancak yalnızca ahlakî zaafı değil, daha köklü zaafı malûl bir anlayışın sözcüsü olan **Ürün** susmuştur. Hâliâ da susmaktadır.

Aydınlık, ikizi **Ürün**'den de baskın çıkmıştır bu konuda. **Birikim**'in 28/29. sayısında yer alan, Yapısalcılığın Marksizmdışı içeriğini açıklayan bir seri yazılara karşın **Aydınlık**, 28 Mayıs tarihli sayısında **Birikim**'in bu akımı «Marksist bir akım gibi, Marksizmin en yeni gelişmesi gibi tanıtmaya» çalıştığını söyleyebilmektedir.

Şimdi, bu iki «düşman»ın ortakça yürüttükleri propogandanın etkisinde kalıp, bunlardan birinin Marksizm ötekini de anti-Marksizmi temsil ettiğini kabul etmiş olan biri oturup karar versin: **Aydınlık** mı Marksisttir, yoksa **Ürün** mü?

Çıplak yalana, tezvira baş vurdukları apaçık ortada olmasına karşın bu iki tarafın Marksistliği konusunda karara varmak için bu «ahlakî» noktadan hareket etmenin doğru sayılamayacağını söyleyenler çıkabilir. Bizim de konuyu bu noktada bırakmaya hiç niyetimiz yok. Onların bu «ahlakî» zaafının hiç de raslantı olmadığını, bu zaafın çok daha derindeki bir zaafın yalnızca bir ürünü olduğunu apaçık gösterinceye kadar gideceğiz.

Zaten yukarıda asıl olarak üzerinde durduğumuz nokta bu iki «uzlaşmaz» eğilimin aynı düşünce yapısına sahip olduklarını, aynı yargıya aynı yaklaşım içinde olduklarını, birbirine öz-

deş «kanıtlama yöntemleri» kullandıklarını göstermekti.

Ama **Yürüyüş**'ü de unutmamak gerekir. O'nun **Aydınlık**'la, bu «uzlaşmaz düşman»ıyla bu belirtilen noktada nasıl uzlaştığını da görmek gerekir.

Aydınlık, **Birikim**'in «Marksizm düşmanı» olduğunu ilan ederken yalnızca **Birikim**'in «yapısalcı»lığından, «Althusserci»liğinden söz etmiyor, **Birikim**'in «Sartre, Monod gibi düşünürlerin görüşlerini savunduğunu», bunun yanısıra da «Troçkistlerin tahlillerine katıldığını» ileri sürüyor.

Aydınlık'taki bu iddialarda adı geçen Sartre ve Monod yerine Marcuse adını koyarsanız **Yürüyüş**'ün **Birikim** hakkındaki iddialarını elde edersiniz. Nitekim **Yürüyüş**, **Birikim**'in «... Troçki'den Marcuse'e kadar» küçük-burjuva sosyalistlerinin «çiğneye çiğneye çürüttüğü bir sakızı yeni bir ambalajla piyasaya sürdüğü»nden söz etmektedir.

Önce adı geçen Sartre, Monod, Marcuse üzerinde duralım. **Birikim** okurları söz konusu kişilerin adlarının bile belki bir iki yazıda geçtiğini, ama «görüşlerini savunan» bir yazının bu dergide kesinlikle yer almadığını bilirler. Şimdiye kadar çıkmış **Birikim** sayıları ortadadır. Ancak **Yürüyüş** ve **Aydınlık** gazetelerini bu iddialarını kanıtlamaya çağırarak da boşunadır. Onlar acınası siyasal anlayışları gereği yalnızca karalamayı, tahrifi bilirler. İddialarını kanıtlama sorumluluğundan, en azından okurlarına karşı duymaları gereken bu sorumluluktan uzaktırlar. Ama biz bu yazıda yalnızca onların **Birikim**'e yönelttikleri iddiaların asılsızlığını, yalan olduğunu kanıtlamakla yetinmeyeceğiz, bunların kendi kendileri hakkında öne sürdükleri «Marksist olma» iddiasının da asılsız olduğunu kanıtlayacağız. Bu sorumluluğu göstereceğiz.

Troçki ve Troçkizme gelince. **Aydınlık** **Birikim**'in Troçkizm'ine kanıt olmak üzere şu iddiayı öne sürüyor:

«**Birikim** dergisinin son sayısında —kast edilen 38. (Nisan) sayısındır— Murat Belge Sovyetler Birliği konusunda en fazla Troçkistlerin (Mandel v.s.) tahlillerine katıldığını açıkça ifade ediyor.»

Gayet açık sözler. Demek ki, Murat Belge «en fazla», «Troçkistlerin tahlillerine katıldığını», «açıkça ifade etmiş».

M. Belge sözkonusu yazısının Mandel üzerine bölümünde Troçkist yaklaşımın uzun bir eleştirisini yaptıktan sonra Mandel ve Troçki'nin S. Birliği toplumsal formasyonu hakkında söylediklerinin bir kısmının (altı çizilerek) doğru sayılabileceğini, ama bu doğruların yalnızca Troçkist yaklaşıma özgü olmayıp birçok Marksist tarafından da öne sürülmüş olduğunu belirtmekte; ve ayrıca Troçkist sorunsal içinde kalındıkça bu «doğru»ların önemli ölçüde anlamını yitireceğini açıklamaktadır.

Durum buyken **Aydınlık**'ın ve onun süzme bir TİKP'li olduğunu bildiğimiz yazarı H. Berktaş'ın alıntıda geçen ifadeleri kullanması sanırsanız yalnızca onmaz bir ahlakî düşüklükle açıklanamaz; bunları yazabilenlerin tüm acınası yanlarını su yüzüne çıkararak derin bir acizlik içinde olduklarının da bir göstergesidir.

Birikim'de Mandel, Michel Löwy gibi Troçkist yazarların makaleleri yayımlandı ve herhalde bundan sonra da yayımlanacak. Bu yazılar şimdiye kadar olduğu gibi, şimdiden sonra da katılmadığımız yanları belirtilerek ve eleştirisi yapılarak sunulacak **Birikim** okurlarına. Troçkist değiliz ve olmadığımızı en iyi Troçkistler bilir. Ayrıca ispatlamaya da gerek duymuyoruz. Dileyen **Birikim**'in Troçkist olduğunu ispatlamaya çalışır ve şüphesiz **Birikim** de buna cevabını verir. Troçkizme katılmıyoruz ama bugüne değin bu akıma karşı sürdürülen «günah keçisi» tutumuna da karşıyız. Marksist olduğunu öne süren bir akımdır ve eğer karşı çıkılacaksa hak etmediği karalamalar yapılarak, yıllarca bu biçimde sürmüş kampanyaların etkisindeki insanların olumsuz önyargılarına dayanılarak değil, Marksizmin tartışma ve eleştiri platformunda yapılmalıdır bu.

Yürüyüş, **Birikim**'in hangi Troçkist sakızı çiğnediğini tıpkı **Aydınlık** gibi ispat edemeyecektir. Çünkü o da **Aydınlık** gibi, Troçkizm hakkında pek bir şey bilmeyen okurlarının olumsuz önyargılarına **Birikim**'e de bulaştırmak peşindedir. Çamuru at gerisine karışma. **Aydınlık** ve **Yürüyüş**'ün üzerinde pekâlâ uzlaştıkları ve rahatça kullandıkları oyun, yöntem bu.

Aynı «mücadele silahları» aynı cephanelerle dolduran bu iki eğilim arasında Marksizm ve anti-Marksizm arasında olduğu kadar derin bir uçurum varolduğuna inanmak mümkün mü sorusunu şöyle bir hatırlayıp daha basit iki soruyla yazımıza devam edelim.

Bu basit sorulardan ilki, yukarıdan beri kanıtlarıyla gösterdiğimiz bu tutum beraberliğinin ne anlama geldiğidir. **Ürün**, **Yürüyüş** ve **Aydınlık** gazetesinin aynı olgu —burada **Birikim**— karşısında şaşılacak kadar özdeş bir tutum izledikleri ortadadır.

Eğer ortada adına «eleştiri» diyebileceğimiz bir olay olsaydı, yani bunlar **Birikim**'de öne sürülen görüşlerden birini veya bir kısmını analiz ederek, buradan çıkardıkları sonuçları kanıt göstererek **Birikim**'in ne olduğu konusunda yargıya varmış olsalardı, onların kullandığı analiz ölçütlerine, sonuç çıkarırken kurdukları bağıntılara bakıp düşünme, anlama sistemleri —yöntemleri— hakkında bir şeyler söyleyebilirdik. Oysa böyle bir şey yok. Bunlar **Birikim**'in birçok kez eleştirdiği görüş ve yaklaşımları hayret verici bir pervasızlıkla **Birikim**'e mal ederek, bununla da yetinmeyip açıkça yalana başvurarak okurlarını **Birikim**'in Marksizm düşmanlığına inandırmak istiyorlar.

Oysa, **Aydınlık** ve **Yürüyüş**'ün dediklerine bakılırsa bu denli

«zahmet»lere hiç gerek yoktur.

Çünkü, **Yürüyüş**'e göre **Birikim** «başlıbaşına herhangi bir önem taşımamaktadır». Yani önemsiz bir olgudur. **Aydınlık** gazetesi bu yargıyı aynen benimsemektedir. O da **Birikim**'i konu almaktadır gerçi, ama bu derginin «siyasal mücadelede dolaysız olarak çok önemsiz bir yer tuttuğu»nu bilmektedir (Bkz. **Yürüyüş** sayı 158, s. 10; **Aydınlık** 28 Mayıs 1978 tarihli sayı, s. 2).

Aydınlık ve **Yürüyüş**, okurlarına «çok önemsiz» bir olguyla uğraşacaklarını özellikle belirterek «iş»e başlıyorlar. Ama yukarıdan beri gördüğümüz gibi bu «önemsiz» «iş» için, alabildiğine yalan ve tahrifi kullanıyor, hem **Birikim**'i hem de kendi yazdıklarını okuyanlar önünde alçaltıcı bir konuma düşmekten çekinmiyorlar; bunu göze alıyorlar.

Sakın «önemsiz»likten özellikle söz etmek, «önemli bir şey»i gizlemek için yapılmış olmasın? **Ürün**, **Yürüyüş** ve **Aydınlık**; **Birikim**'de dile getirilen önemli bir şeyden ortakça rahatsız oldukları için, bu «önemli şey»i okurlarından, taraftarlarından gizlemek için buna şeyi göze almış olmasınlar?

Nitekim durum tam da böyledir. Bunu görmek için **Birikim**'in bugüne dek sürdürdüğü faaliyetin özgül yanı ve şimdilerde daha da belirginleşmeye başlayan varış noktalarının kısa bir açıklanmasını yapmak gerekiyor. Bu bize iki «uzlaşmaz» tarafın ortak rahatsızlık nedenini gösterecektir. Bu rahatsızlığın, ortakça paylaşılan temellerinin sarsılmasından, içyüzünün ortaya çıkmasından ileri geldiği açık seçik görülecektir.

Dikkatle incelendiğinde görülür ki, 1960'lardan bu yana Uluslararası Sosyalist Harekette sürüp giden tartışmalarda çözümlenememiş sorunlar, iki başlık altında toplanabilir. Bunlardan ilki, günümüz sosyalist toplumlarında Marksist sosyalist toplumlarda Marksist teorinin hedeflere varılmamış olması son derece doğaldır. Ancak sözkonusu olan bu hedeflere doğru giden bir sürecin varlığıdır. Bu hedeflere ulaşılmasını mümkün kılan yapıların giderek yetkinleşmesidir. Bunu tespit için belirli bir za-

Marksizmin komünizme geçiş sürecini karakterize edeceğini belirttiği gelişmelere uyarlı gelişmelerin görülmeşiinden kaynaklanan sorunlardır. İkincisiyse emperyalist sistemin, özellikle metropol kapitalist toplumların gösterdiği «direnc»le ilgili sorunlardır.

1960'lardan bu yana Uluslararası Sosyalist Hareket, SBKP - ÇKP çatışmasının belirlediği bir teorik-pratik platform içinde bu sorunların çözümünü aramaktadır.

Ancak, sözkonusu tartışma süreci içinde gerek SBKP ve ÇKP'nin gerekse bunlara karşı çıkan çeşitli eğilimlerin öne sürdüğü görüş ve tezlerin hangi sorulara cevap için oluşturulduğuna dikkat ettiğimizde bunların yukarıda belirtilen içerikte olmadığını görürüz. Örneğin SSCB veya ÇHC'deki toplumsal yapı bir sorun olarak konulmakta, eleştiri ve analizler yapılmaktadır. Ama bunlarda cevabı aranan sorun, Marksist sosyalizm teorisinde öngörülen hedeflere neden varılmadığı değildir. Eleştiri ve analiz ölçütleri böyle bir yaklaşımın gerektirdiği ölçütler değildir.

Oysa, günümüz tartışmalarında ne olup ne olmadığı araştırılan toplumlar, sosyalist devrimi gerçekleştirmiş, dolayısıyla komünizme geçiş sürecinin şu veya bu evresinde olması gereken toplumdur. O halde bu toplumların analizi, eleştirisi, Marksizmin komünizme geçiş sürecini karakterize edeceğini belirttiği gelişmeler ışığında, bunlara ilişkin ölçütlere göre yapılmalıdır. Bu gelişmeler ise başlıca «devletin sönmesi», «kafa-kol emeği çelişkisinin ortadan kalkması», «işbölümünün aşılması» olarak Marksist teorice formüle edilmiştir. İncelenen toplumda bu hedeflere varılmamış olması son derece doğaldır. Ancak sözkonusu olan bu hedeflere doğru giden bir sürecin varlığıdır. Bu hedeflere ulaşılmasını mümkün kılan yapıların giderek yetkinleşmesidir. Bunu tespit için belirli bir za-

man aralığındaki gelişmeler, değişimler, yukarıda belirtilen ölçütler ışığında değerlendirilir.

Böyle bir yaklaşımın sözkonusu bile olmaması nedendir? Bunun cevabı alabildiğine basit ama o derecede de önemlidir: Marksist sosyalizm teorisinde öngörülen türden gelişmelerin gerçekleşmesi —en azından «çağımız koşullarında»— mümkün görülmemektedir. Nitekim SBKP'nin 1960 ortalarından itibaren öne sürdüğü «reel sosyalizm» kavramı bununla ilgilidir. ÇKP de başlangıçta karşı çıktığı bu kavramı ve onun zımnen belirttiği tespiti daha sonraları sessizce benimsemiştir.

Gerek ÇKP gerekse SBKP tarafından ortakça benimsenen ancak açıkça ifade edilmeyen temel bir önkabuldür bu. SBKP-ÇKP tartışmasının üzerinde cereyan ettiği teorik çerçevenin temelinde bu önkabul vardır.

Aynı türden bir önkabul temel sorunun ele alınış biçiminde de vardır. SBKP-ÇKP tartışmasının başlangıcından bu yana önerilen çeşitli devrim stratejilerine bakıldığında hemen görülecektir ki, bunların tümü «geri-bıraktırılmış ülkeler» için öngörülmektedir. Metropol kapitalist toplumlarda —en azından orta vadede— bir devrimin gerçekleşmesi mümkün görülmemektedir. 1970'e kadar SBKP'nin öne sürdüğü «kapitalist olmayan yol» tezi de, ÇKP'nin ünlü «dünya kırlarının dünya şehirlerini kuşatması» genel tezi de yukarıdaki tespitten hareket etmekteydiler. (Daha sonraları iki taraf da tezlerini değiştirdiler, ama yukarıda belirtilen durum değişmediği gibi «devrim tez»lerinin önceleri varolan radikal görünüşleri de giderek kayboldu.)

Bu tespit, metropol kapitalist toplumdaki işçi sınıfının devrimci potansiyeli konusunda —yine açıkça ifade edilmemiş— olumsuz yargılardan kaynaklanmaktadır elbette. İşçi sınıfının halen sahip olduğu görece refah durumunun, devrimci potansiyelini azalttığı kabul edilmiştir. İş-

çi sınıfının devrimciliğiyle refah durumu arasında kurulan bu ters orantı, Marksist devrim teorisi ve daha genelde Marksist tarihi gelişim teorisi ile temelden farklı bir yaklaşımın varlığını gösterir.

Birikim'in başından beri Uluslararası Sosyalist Hareketteki bunalımın teorik nedenleri üzerine öne sürdüğü görüşlerin başlıcaları; çıkış noktaları böyle özetlenebilir.

Birikim'in «bunalım» sorununu inceleyen yazılarında sürekli kullandığı «SBKP-ÇKP» kutupsallığının, bu teorik çerçevenin «aşılması» deyiminin gerekçesi, anlamı buradadır. Ancak **Birikim** yalnızca soyut bir «aşma» çağrısı yapmakla kalmadı. Teorik düzeyde incelemelerini iki yönde yürüttü: İlkin, yukarıda başlıcalarına işaret ettiğimiz ve SBKP, ÇKP'ce ortakça benimsendiğini belirttiğimiz önkabullerden yola çıkan bir «sosyalist anlayışın», böyle bir «Marksizm»in niteliğini araştırdı. Bunun ekonomist bir Marksizm, Marksizmin ekonomist bir tahrifi olduğunu kanıtlamaya çalıştı. Bu anlayışın yönetsel temellerini, siyasal uzanımını araştırdı.

Birikim'deki teorik araştırmaların ikinci yönü, bu ekonomist Marksizm anlayışının güçlenmesine gerekçe olan olguların analizidir. «Çağımızın koşulları»nın ve özel olarak işçi sınıfının durumunun Marksist yöntemin analiz ölçütleri içinde incelenmesi yapılmaya çalışıldı.

Bütün bunlar yapılırken Türkiye Sosyalist Hareketinde tartışılan sorunlara ilişkin görüşler de ileri sürülmekteydi. Ancak bu görüşler, aynı sorunu SBKP-ÇKP kutupsallığının belirlediği bir teorik çerçeve içinde ele alan ve bu çerçevenin belirlediği açıklama modeline uygun olan görüşlerden farklı idi ve bu «açıklama modeli»ne uymadığı için de «görüş» olarak nitelenmiyordu. Bu yüzden uzunca bir süre —ve büyük ölçüde hâlâ— **Birikim**'in görüş getirmedeği yö- lunda suçlamalar yapıldı.

İkinci suçlama motifi ise «siyasetçilik»ti. Kendi etrafında bir «hareket» oluşturmak ve bu güçle «siyasal mücadele»de yer almak için özel gayret göstermeyen **Birikim**'in tutumu böyle nitelendi. Ancak çalışmalar ilerledikçe bu nitelenmenin hiç de yerinde olmadığını, özellikle ÇKP ve SBKP yanlıları «anlamaya» başladılar. Ve yarı bilincle anladıkları bu şeyden hayli rahatsız oldukları için son aylarda bu yazının yazılmasına neden olan eleştirileri yayımlama gereğini duydular.

Bu «uzlaşmaz düşman»ları rahatsız eden şey, **Birikim**'in «siyasal mücadele» konusuna ilişkin yaklaşımı ve bu doğrultuda öne sürdüğü bazı görüşlerdir.

Düşün sorun buradadır. Bu yüzden iyice belirginleşmesi için az önce «teori» konusunda sözünü ettiğimiz bir noktadan başlamamız gerekiyor.

SBKP ve ÇKP'nin içinde sosyalist hareketin sorunlarını tartıştıkları teorik platformun temelinde başlıca iki önkabulün var olduğunu belirtmiştik. Kolayca çıkarsanabilir ki, bu önkabullerin benimsenmesi halinde, günümüz sosyalist toplumlarındaki sorunlar yapısal sorunlar olarak değil, idari, yönetsel sorunlar olarak görülür. Nitekim SSCB veya ÇHC üzerine eleştirilerde, sorunun SBKP veya ÇKP yöneticilerinin şu ya da bu eğiliminden doğduğu öne sürülür ve çözüm de buna bağlı olarak önerilir. Sözkonusu toplumlarda halen varolan temel yapıların niteliksel —Marksist sosyalizm teorisinde öngörülen türden gelişmeler doğrultusunda— bir dönüşümü mümkün görülmediğinde —reel sosyalizm tezi— bu doğal bir yaklaşımdır. İşçi sınıfının devrimci olma nedenini ekonomik durumunda gören anlayıştan kaynaklanan metropol toplumlar üzerine önkabul benimsendiğinde de, kaçınılmaz olarak devrimi geri-bıraktırılmış ülkelerde bekleme tavrına yönelinir.

Bu önkabullerin benimsenmemesi, Marksizm dışı olduk-

ları kanıtlanarak yadsınması halinde ise sorunların içeriği ve dolayısıyla çözüm perspektifi de değişecektir.

Nitekim, **Birikim**'in teorik çalışmalarının belirli bir noktadan itibaren, sosyalist hareketin örgütsel-siyasal sorunlarına ilişkin olarak öne sürdüğü görüşlerin değişiklik nedeni buradadır.

Bu görüşlerde başlıca iki nokta vurgulanmaktaydı. Bunların ilki sosyalist siyasal anlayışın, burjuva siyasal anlayıştan nite- likçe farklı olduğudur.

Kısaca açıklarsak; burjuva —ve geleneksel— siyasal anlayış, devleti, —daha genel bir ifadeyle— toplumun yönetildiği belli bir özerkliğe sahip bir kurumsal yapının varlığını her tür toplum biçimi için zorunlu sayar. «Devlet ebedidir». Bunun temelinde ise insanlararası eşitsizliğin değişmezliği ana düşüncesinin ürünü olan yönetici-yönetilen ayrımının değişmezliği önyargısı vardır. Marksist siyasal anlayış ise tarihsel gelişme teorisi ışığında bütün bunları eleştirir ve yadsır.

Ancak bu köklü ayırım, sırf teorik düzeyinde değil, bizzat somut siyasal eylemde de varmalıdır. Sosyalist hareketin siyasal mücadele içindeki örgütlenişinde ve kullandığı araç ve yöntemlerde belirgin ve giderek yetkinleşen biçimde yansımalarıdır.

Dergimizin 37. sayısında bu yaklaşım şöyle açıklanmıştır:

«Sosyalist siyasal anlayışı, yerleşik —burjuva— siyasal anlayıştan köklü biçimde ayıran nokta da buradadır. Sosyalist siyasal anlayış, genel olarak yönetici-yönetilen, özel olarak kadro-kitle ayrımını değiştirilemez bir şey olarak nitelemez, yerleşik anlayışın 'çözümlemeye dediği sorun' onun sürekli olarak çözümlemeye çalıştığı sorundur.

Marksist tarihi gelişim teorisinden kaynaklanan sosyalist siyasal anlayış sözkonusu sorunun çözüm biçimini 'siyasetin toplumsallaşması' olarak formüle etmiştir.

Buna göre sosyalist hareket, başlangıçta kendi içinde de varolacak olan kadro-kitle ayrımının giderek geçersizleşmesini yönelik bir siyasal eylem sürdürmek zorunluluğu ile yükümlü olduğunun bilincindedir. **Bu eylem, yalnızca kitlelerin yerleşik önyargılarını sarsan ve onları siyasetin gerçek yapıcılarını, oluşturucuları olabileceklerini, olmaları gerektiğinin bilincine vardtıracak ideolojik aydınlatma çabaları ile değil, aynı zamanda bütün bunları mümkün kılacak, içinde kitlelerin giderek çok daha aktif biçimde siyasal eyleme katılmalarını sağlayacak örgütsel imkânların yaratılmasıyla birlikte yürür.** Bu süreç niteliği gereği sosyalist kadrolar ile 'kitle'ler arasında başlangıçta varolan yaklaşım, tutum farklılığını giderecektir. Çünkü bütün bunların temelinde olan işlev farklılığı da ortadan kalkmaya başlayacaktır. Belirli bir dönem içinde yalnızca 'kadrolar'ca yerine getirilebilen siyasal eylemlerin, bilgi ve deneyce zenginleşen 'kitle'lerce yerine getirilmeye başlanması ve örgütsel yapıların bu sürece uyarlı olarak değişmesi içinde yalnızca 'kadrolar'ca yerine getirilebilen siyasal eylemlerin, bilgi ve deneyce zenginleşen 'kitle'lerce yerine getirilmeye başlanması ve örgütsel yapıların bu sürece uyarlı olarak değişmesi içinde mümkün olabilecektir bu.»

(**Birikim**, sayı 37, s. 32-33)

«Varolan toplumun bağrında, onun her bireyi meslekî, siyasal, kültürel, dinsel... özellikleriyle ayrı örgütler içinde yer almaya zorlayan, böylece —deyim yerindeyse— onu özelliklerine bölen örgütlenme mantığına aykırı örgütlerdir bunlar. Bireyler bu yeni tip örgütlenme içinde yalnızca görünür özelliklerinin, yeteneklerinin bileşik biçimde ifade edileceği bir eylemlilikte bulunmakla kalmayacaklar, aynı zamanda varolan toplumsal işbölümü sonucunda gerçekleştireme imkânı bulamadıkları yeteneklerini dile getirebilecekler, birbirleriyle bu eylemlilik hali i-

çinde yeni tip ilişkiler kurabileceklerdir. Çeşitli ezilen, yönetilen toplumsal sınıf ve zümrelerin, içinde, kendilerini bu konuma iten koşulların bilincine varacakları ve bu koşulları değiştirebilmek için gerekli çok yönlü eylemlilik imkânına erişebilecekleri örgütler; bu nitelikleriyle kapitalist topluma karşı alternatif örgütler olma durumundadırlar.

Böylesi örgütler, varolan toplumun yerleşik alışkanlıklarının, siyasal-toplumsal önyargılarının ve ilişki biçimlerinin baskısı altında ve şüphesiz aslı görevi «kapitalist toplum düzeni»ni korumak olan devletin ideolojik, fizik baskı girişimleri altında varlığını sürdürebilme ve geliştirme sorunuyla karşılaşacaklardır. Bunun gerektirdiği çok yönlü mücadeleyi vermek zorunda olacak örgütlerdir.»

(a.g.e., s. 33-34)

Genel olarak tüm devrim dönemleri ve özel olarak sosyalist devrim dönemleri bu yaklaşımı doğrular niteliktedir. Gerek 37. sayıdaki «genel değerlendirme» yazısında, gerekse daha önceki sayılarda yer alan birçok yazıda örnekler incelenerek kanıtlanmıştır bu.

Bunlara paralel olarak **Birikim**, başyazılarında ve Türkiye toplumunun yakın dönemine ve güncel olaylarına ilişkin inceleme yazılarında yukarıda özetlenen yaklaşım doğrultusunda, bunun uygulanmasına temel olabilecek nitelikte olguların varlığını göstermeğe özel bir önem vermiştir.

Bütün bunlar, **Birikim**'in kendi etrafında bir güç oluşturmak, grup olmak anlamında bir «siyaset» uğraşı içinde olmadığını; ama tüm çalışmalarının sosyalist nitelikte bir siyasal-toplumsal hareketin oluşması yönünde olduğunu sanırsanız yeterince kanıtlar.

Ancak şu var ki yukarıdan beri anlatılan siyasal yaklaşım ve buna uyarlı örgütlenme anlayışı, özellikle sosyalist hareketimize yıllarca egemen olmuş ekonomist-reel politiker Marksizm tahrifçilerinin, hâlâ sürdürmeğe

çalışmaları ve sayesinde o pek sevdiği konularını korudukları «örgütlü siyasal mücadele» anlayışı ve buna uyarlı örgüt yapısı ve ilişkileri ile açık biçimde çelişmekle kalmaz, aynı zamanda onun Marksizm - dışı kimliğini açık seçik gösterir.

Yukarıda ana hatlarıyla verilen örgütlenme anlayışına karşı, bunların haldeki tutumu dergimizin 37. sayısında şöyle özetlenmiştir:

«Bu sonuncuların şu andaki ideolojik - örgütsel faaliyetlerinin özü, resmî toplumun örgütsel yapısı içinde yerleşmek, bu örgütsel yapının bazı kollarını 'kendi örgütleri' haline getirmektir. Böylece onlar resmî toplumun örgütleri içinde güçlenerek bu örgütlerden daha çoğunda yönetimi ele geçirerek gelişmek yolundadırlar.

(Birlikim, sayı 37 s. 33)

Yürüyüş'ün Mehmet Günsur adlı yazarı bizi «parti düşmanlığı» ile, «örgütlü mücadeleye düşmanlık»la nitelerken, yukarıda tanımlanan türden bir «örgütlü mücadele»yi Marksist anlamda bir örgütlü mücadele saymadığımızdan yola çıkıyorsa, bir anlamda doğrudur bu.

Çünkü bu tür «örgütlü mücadele» anlayışının temelini yalnızca burjuva toplumunun örgütsel yapısını benimsemek, ona teslim olmak, entegre olmaya çalışmak tavrı değil, aynı zamanda kendisini işçi sınıfının kadiri mutlak efendisi sayan otokrat bir siyasal anlayış da vardır.

Bay Günsur, Yürüyüş'ün yazarlarından birinin çok sevdiği anlaşılabilir bir pasajını aktarıırken bu anlayışın tipik bir formülasyonunu sunmuş oluyor bize:

«Bilimsel sosyalizm hiç bir ideolojik ya da taktik sorunun, işçi sınıfının politik partisinin varlığının ve onun geliştirilmesinin önüne konamayacağını en açık biçimde göstermektedir.» (M. Günsur, Yürüyüş, s. 158, s. 11; Y. Ünal, Yürüyüş, s. 154)

«Bilimsel sosyalizm göstermektedir» derken Bay Günsur ve Ünal, eğer kastettikleri

niz Marksizmin parti teorisinin temellerini oluşturan Lenin ise, orada böyle bir şeyi kesinlikle bulamayacaksınız. Ama başka bir «izm»de, «Stalinizm»de istediğiniz kadar alıntı, istediğiniz kadar uygulama bulabilirsiniz sizi destekleyecek.

«Hiç bir ideolojik ya da taktik sorunun» «kendi önüne konulmayacağı bir örgüt» düşüncesi-ne, yalnızca «devlet-i ebed müddet» diyenlerin, bu devlete toplumun kendisinden çok daha fazla önem ve öncelik veren en gerici anlayış sahiplerinin devlet doktrinlerindeki pasajlar eşlik edebilir ancak.

İşçi sınıfının, sosyalist hareketin mücadele aracıdır Parti. «İşçi sınıfının örgütten başka silâhi yoktur» derken Lenin, şüphesiz zorunlu olan ama bir silâh, bir araç olduğu akıldan çıkarılmaması gereken bir şeyden sözettiğinin bilincindedir. «Varlığı ve geliştirilmesi» başlıbaşına bir amaç gibi konan bu «işçi sınıfının politik örgütü» ise silâh olmanın çok ötesinde bir şeydir.

Böyle anladıklarını zaten alıntı yaptığımız yerin hemen aşağısında üstüne basarak belirtiyorlar Yürüyüş yazarları:

«İdeolojik mücadelenin temel politik örgüt ve onun mücadele hedefleridir.» (a.g.e., s. 11)

Sanınız çok alçakgönüllü olduklarından dolayı dünyada her şey bu «politik örgüt» içindir, o dünyanın merkezidir, her şeyin varlık nedenidir demeyip bu kadarını söyleyip susmakla yetinmiş Yürüyüş yazarları.

Böyle bir «politik örgüt», bu içerikte bir politik örgüt kavramına karşı Marksizm - Leninizm'in «mücadele hedefleri»nin bilincinde olanlar sonuna kadar karşı çıkacaklardır.

Yürüyüş, savunduğu bu «politik örgüt» anlayışının oluşturucusu olan Stalin'den, onun «parti» derken anladığı şeyden söz eden bir pasajı aktarıırken ufak ama anlamlı bir tahrif yapmadan edememiş. Asıl metinde «Stalin'in 'Leninist parti teorisinde partinin işlevi işçi sınıfını yönetmektir» denilmekte, Yü-

rüyüş ise bu cümlelerin sonunu «...işçi sınıfına yönelmektir» diye alıntısına geçirmektedir.

İşçi sınıfıyla bu «politik örgüt» arasındaki siyasal ilişkiyi bir «yönetim ilişkisi» olarak gören ve bu yüzden kendisi için «mücadele hedefleri» oluşturmakta bir sakınca görmeyen, «hiç bir ideolojik veya taktik sorunun» kendi «varlığı» önüne konulmasına imkân olmayan bir parti anlayışının bırakınız o ünlü «Stalin dönemi»ndeki uygulamasını, bırakınız enternasyonalizm ilkesinin şimdi kirlenmiş bayrak haline getirilip atılmış olmasındaki payını, hiç değilse o denli eleştirdiğiniz, Faşistlikle nitelendiğiniz ÇKP ve yanlılarının da sizinle aynı «politik örgüt» anlayışını, bu Stalinizm'in alamet-i farikasını aynı biçimde paylaşmış olduklarını hatırlayınız... Ama boş bir çağrıdır bu. Çünkü «uzlaşmaz düşmanların» uzlaşmaları dünyalarını terk etmelerini istemek demektir. Kendilerini içinde dünyanın merkezli sandıkları bir dünyadır bu zaten, kavga da o yüzden, o dünyada iki merkeze yer olmadığının çıkmasıdır.

Bu kendilerinden menkul «işçi sınıfının politik örgütü» ve «hal-kın sesi» olma iddialarının yerleşik önyargılarına karşı; burjuva siyasal anlayışın aşılacağı, ezilen sınıfların gerçekten aktif insanlar olarak, gerçekten «yönetici» olacağı bir dünyanın kurulması için mücadele edenler; bu Marksizm tahrifçilerinin yalnızca engel olarak yer alacakları bir mücadele yolunun varolduğunu ve bu yoldan geçebilme imkânlarının bilincindedirler bugün. «Reel sosyalizmlerin, ilerleme adına ticareti, ticaret adına ilerlemeyi ileri sürenlerin ve şah, şeyh ve diktatör saraylarının ebedilliği adına yemin ederek üçüncü dünyanın kurtarıcılığına sivananların öfkeli çırpınışlarına karşı.

Bunlar öfkeli idirler. Çünkü ekonomist tahrifat sonucu genel burjuva dünya görüşünün bir varyasyonuna indirgenmiş bir «Marksizm» sayesinde uzun süre «teorinin başka «siyaset»in,

özellikle siyasal örgüt yapısı, siyasal araç ve yöntemlerin ayrı şeyler olduğunu ileri sürmüş ve buna uyarlı bir uygulamayı egemen kılabilmişlerdir. Marksizmin ekonomist tahrifinin reel politik bir siyaset anlayışını kaçınılmaz biçimde gerektirmiştir. Bu ise «hedef» ile araçlar arasındaki bağın tümüyle arınmaz hale gelmesi demektir. Marksist sosyalizm teorisi yerine reel sosyalizmin geçirilmesi ve bu reel sosyalizmin somut örneklerinde görülen düzen ve ilişkilerin eleştirisiz kabul edilmesi, Marksizmin onca vurguladığı devlet sorununun, bu sorunun derin anlamının unutulmasına yol açmış ve bu ortamda kendilerini «işçi sınıfının politik partisi» olarak ilân edenlerin; işçi sınıfını sırf kullanılacak fizik bir güç, tüm sorunu ve insanı eylemi yalnızca «doymak» olan bir sürü gibi gören ve bunu örgütsel yapısı ve ilişkilerinde temel alıp, söylevlerin parlak övgü cümleleri altında gizleyen anlayışlar, alabildiğine serpilmiştir.

Oysa şimdi Birlikim'in yalnızca bir ögesi olduğu Uluslararası Sosyalist hareketin geniş alanı içinde yoğun bir arayış belirginleşmektedir. Ekonomist ve reel politik anlayışların uzun yıllar süren teorik ve pratik egemenliklerinin tam bir çöküşüyle birlikte olmaktadır bu. Şimdi, Marksist siyasal - toplumsal hedefin ölçütleri ile bu hedefe varmak için verilen mücadele arasında bir tutarlılık, giderek yetkinleşecek bir tekabülîyet ilişkisi kurmayı temel alan çabalar vardır. Bütün toplumsal faaliyet alanlarında süren ve örgütlenişinde, örgüt içi ilişkilerinde ve siyasal mücadele biçim, araç ve yöntemlerinde; özellikle burjuva toplumun asli insanî faaliyetlere aktif biçimde katılmaktan alakoyduğu ezilen sınıf ve zümrelerin giderek aktif katkılarda bulunmasını ön plana alan bir anlayış ve bu anlayış temelinde yeni bir toplum, yeni bir yaşam tarzı oluşturmaya yönelen eğilimler vardır.

Birlikim'in böylesi bir oluşumun, Marksist yöntemsel temellerinden siyasal mücadeleye, kültürden basit toplumsal ilişkilere kadar her yanıya almanın mümkün ve zorunlu olduğunu göstermeye çalışan yaklaşımından (37. sayıdaki «genel değerlendirme») sonra, «anti - komünizm, Marksizm düşmanı» sıfatları kullanan eleştirilerle karşılaşması hiç de raslantı değildir. Marksizmi —kelimenin olumsuz anlamıyla— kullanıp kendi Marksizm - dışı kimliklerini gizleyebilmiş olanlardan gelmektedir bu «eleştiriler».

Yürüyüş ve Aydınlik «eleştirilerin ortak örgüsü, arada bir yazarlarının kişisel katkılarıyla da zenginleşiyor. Bay M. Günsur ve Bay H. Berktaş'ın eleştirisi alanındaki bu hünerlerinin bazıları üzerinde durarak bu yazıyı bitirmek istiyoruz.

Bay Günsur, Birlikim'in Stalinist parti konusunda öne sürdüğü görüşlere karşı şu ilginç sözleri ediyor:

«Bilimsel sosyalist hareketin parti anlayışının —Stalinist parti anlayışı olduğunu ve niteliğini sergilediğimiz anlayışı -Birlikim—, bu pratiği yaşamayanların, yaşamaya cesareti olmayanların anlamasını beklemek saflik olur.» (Yürüyüş, sayı 158, s. 10.)

Bu sözler nasıl olur da «ağır illegalite koşullarında» çalışan birilerini hatırlatmaz? Ne denli ağır illegalite koşullarında çalıştıklarını herkesin açık bildiği bu eğilim, örneğin kırk yıldır bir program hazırlayarak bize «çalışma» konusunda tam bir örnek sunmuştur. Şimdi de Bay Günsur, cesarettensözeden bu çalışkanlık örneğini hatırlıyor insan.

Yürüyüş'ü yalnızca TİP'iler okumuyor Bay Günsur. Az aşağıda kendinizi şirin göstermek gibi bir sorununuzun olmadığını söylüyorsunuz bir de. Şimdi şu yazdığınız «cesaret» üzerine cümleleri okuyanlar sizi «şirin» değil komik bulacaklar emin olun.

TİP tipinde bir partinin inan-

dırıcılığı konusunda gayet etkili bir kanıtı da öne sürüyor Bay Günsur:

«... 'Sizler böyle diyorsunuz ama bakın şöyle söyleyenler, yapanlar var, biraz da onlara bakın' diyecek değiliz. (a.g.y., s. 10.)

Siz de dememiş olun Bay Günsur. TİP'e karşı tavrını, TİP'e bakmayanlarda değil, tersine bakanlarda ve görenlerde oluştuğunu bilmiyor olamazsınız.

Alıntıları uygun yerinde makaslamayı iyi bilen ve bu anlamda «usta»lığını gösteren Bay Günsur, 37. sayımızdan Çin Kültür Devrimi deneyinden olumlu sözlediğimizi, bu deneyin hedeflerine ulaşamamakla birlikte yine de tarihsel anlamı olan bir girişim olarak tanımlamamızı «heyecanlı», «küçük - burjuva sosyalistlerine özgü bir tavır» olarak niteliyor. Oysa «nedenleri ve sonuçları malûm olan», «Donkişotça bir macera» imiş Kültür Devrimi.

İnsan dediğin bu denli rahat olmalı. 800 milyonluk bir toplumun açık hareket hali üç - dört yıl süren bir olayı yaşamasını, «Donkişotça bir macera» (abç) olarak niteleyecek kadar rahat. İşte fark burada ya Bay M. Günsur. Biz Kültür Devrimi'ni ve o tarihlerdeki daha bir dizi olayı, sosyalist hareketin o dönemdeki çalkantıları içinde yorumlamaya ve bu çerçevede «neden ve sonuçlarını» araştırmaya çalışıyoruz. Sizin için ise yalnızca Kültür Devrimi değil, bütün olayların «neden ve sonuçları» önceden «malûm» zaten.

«Reel sosyalizm»i eleştirdiğimiz için bizi hemen «anti - komünizm»le suçlayan Yürüyüş ve M. Günsur, bu her şeyi önceden bilen havaları yanında ayrıca hareket alınacak kadar da mütevaziler. M. Günsur hiçbir açıklama gereği duymaksızın Birlikim'in «Gramsci'yi çarpıtıyor» hükmünü yine o malûm havasıyla ilan ederken ayrıca bizi «acemi öğrenciler» olarak da sunuyor. Birlikim'e acemi öğrenci dediğine göre kendisi herhalde gör-

müş geçirmiş bir usta işçi veya onun gibi bir şey olan M. Günsur'dan, **Birikim**'in «Gramsci'nin görüşleri ardına sığındığını» ileri süren sözlerini kanıtlamasını istemeyeceğiz. M. Günsur Yürüyüş'te yazmaktadır çünkü ve orada yerleşik olan eleştiri yöntemine uygun teknikler kullanması doğaldır. Açıklamayacak, yalnızca suçlayacak, hüküm vereceksiniz. Çünkü kendisi başlıbaşına bir amaç olan «politik örgüt»ün sözcüsünüzdür. Böyle bir «misyon»u olanlardan «açık lama» beklemek kimin haddine?

Ama Bay Günsur, usta bir şey olduğunuzu dolayısıyla söyleyen ifadelerinizle karşın hâlâ da sizin Yürüyüş'te gördüğümüz örneğin Y. Küçük gibi ustalar arasında olduğunuzu söyleyemeyeceğiz. Y. Küçük ve onun ekolünü Yürüyüş'te hâlâ sürdürenlerin ustalıklarının içeriği, bu ustalıklarının hangi teknik ve yöntemlerde dile geldiği **Birikim**'in 18/19 ve 23. sayılarında yeterince sergilenmişti. Bu durumda ya ustalıklarını sergilerken acınası kımlıklarını de açığa vuran yukardaki «usta»lara göre eksiklerinizi tamamlayarak iyice ustalaşınız; ya da şimdiki «acemi öğrenciler» diye ni-teleyebildikleriniz, okurlarınıza böyle tanıttığımız **Birikim** ve onun gibi bazı «malûm sorunlar» üzerinde araştırma gereğini duyup, bu konuda yeni görüşler ve öneriler getirmeye çalışınları ciddi biçimde anlamaya çalışmak yolunu seçebilirsiniz. Böyle yaparsanız, bu kişilerin, hiç de yazınızın başında söylediğiniz gibi «başarıları değil hep eksiklikleri gören, bir zamanlar bir ucundan katıldıkları yanlış hareketlerin batağa saplanmasını karşısında ne yapacaklarını şaşırıp sığınağı inkârcılığa bulan kişiler olmadıklarını kavrayabilirsiniz.

M. Günsur'un yukarda anılan türden ustalığa henüz ulaşmamış olmasına ve böyle bir ustalığı seçip seçmemeye hâlâ karar verebilecek durumda olmasına karşın, **Aydınlık** yazarı Halil Berktaş, PDA'dan TİKP'ye varan sürecin içinde artık iflah

almaz biçimde «usta»laştığı gibi, bize böylesi bir ustalığın daha nelere yolaçabileceğini de gösteren tipik bir örnek olma konumundadır da.

İnsan, yanlış bilgi(l)erden hareket ettiği için yanlış sonuca varabilir ve bu durumda bilgisini düzeltmesi ile sorun çözümlenir. Bir başka durumda ise yanlış sonuçlar sistematik bir düşünce yapısının ürünüdür. Kendi içinde tutarlı bir düşünce sistemi içinde bu yanlış sonuçlara varılmıştır. Bu, ancak sözkonusu düşünce yapısının temelindeki önkabullerin, inanç öğelerinin köklü eleştirisiyle düzeltilebilir bir durumdur. İlkine göre daha zor ve karmaşık bir durumun varlığı demektir.

Halil Berktaş'da gördüğümüz ise bunların hiçbirine benzemiyor. Vahim, hattâ şu andaki bilgilerimize göre çözümü imkânsız bir durum sözkonusu burada. Berktaş'da sorun, yanlış bilgidir, yanlış önkabullerden, doğmuyor. Bunları kaçınılmaz olarak içeren bir mantık burkulması, yargı mekânizmasının karmakarışık hale gelmesiyle ilgili bir durum var.

Bunu görmek için daha önce bazıları tek tek ele aldığımız **Birikim** üzerine iddiaları, yan yana getirmek gerekir:

«Marksist diyalektik materyalizme karşı, Sartre, Monod gibi düşünürlerin..... görüşlerini savunmaktadır».

«... başka ülkelerde gösterdiği gelişmede açıkça anti Marksist amaçlardan yola çıkmış olan... yapısalcılığı (strükturalizmi) Türkiye aydınlarına Marksist bir akım gibi, Marksizmin en yeni gelişmesi gibi tanıtmaya, diyalektik materyalizmin yerine geçirmeye çalışmaktadır.»

«'Marksist' **Birikim** dergisi ile çağdaş Amerikan sosyal bilimlerinin 'model kurma' metodolojisi arasında tam bir buluşma sözkonusudur (...) Esasen **Birikim** dergisinin sayfalarında, Batı'da 'modern bilim felsefesi' adıyla anılan Neo-Pozitivizmin kuvvetli esintilerine rastlamak mümkündür.»

Bu alıntının devamı da şöyledir: «Neo Pozitivizme daha ilk çıktığı anda en ağır darbeyi indirmiş olan Lenin'in materyalist bilgi teorisinin ve keza Mao Zedung'un felsefi yazılarının, **Birikim** yazarları tarafından sistematik bir şekilde hedef alınması bu açıdan hiç de tesadüf değildir.»

İddiaların ilk bölümünün birinci perdesi bu. Bu iddiaların aslında hiçbir kanıta dayanmayan suçlamalar olduğunu daha önce ilk ikisinden sözettiğimiz yerde görmüştük. «Diyalektik materyalizme karşı... Sartre ve Monod gibi düşünürlerin... görüşlerini» savunan hiçbir yazı veya bölüm yayınlamamış olmamıza karşın; bırakınız «yapısalcılığın Marksizmin en yeni gelişmesi gibi» sunmayı, yapısalcılığın Marksizmle çeliştiğini ayrıntılı biçimde anlatmış olmamıza karşın (Bkz. **Birikim**, Sayı: 28/29) Berktaş süzme bir **Aydınlık**'çı olarak yukardaki iddiaları öne sürebiliyor.

«SBF asistanı» Halil Berktaş'da, bu bilim adamı ünvanından dolayı bir parça bilimsel namus olacağını sanan biri, bu bayın «neo pozitivizm» üzerine iddialarının da tıpkı yukardaki iki iddia gibi yalana dayalı olduğunu ilk bakışta bilemez elbette. Berktaş, seslendiği **Aydınlık** okurlarının **Birikim** ve sözünü ettiği akımlar hakkındaki bilgi eksikliklerinden «ustaca» yararlanarak, aklına geleni söylüyor. **Birikim**'in neo pozitivist olarak Lenin'in materyalist bilgi teorisini sistematik bir şekilde hedef aldığı öne sürebiliyor. Bir **Aydınlık**'çı müminin, ancak bu tiplerde görülen bir gönül rahatlığıyla yapıyor bunu.

İddialarının ikinci perdesi açılmasa Bay Berktaş, yalnızca yalancı olur, yalnızca bu ahlâki zaafından ötürü suçlanırdı. Ama aşağıdaki sözleri, hem de vurgulayarak söylediğinde Bay Berktaş'ın şahsında **Aydınlık**'çı müminlerin mantık burkulması olanca çıplaklığıyla kendini açığa vuruyor.

Birikim'in «orjinal ve özgür düşüncesinin değil, en koyu medrese zihniyetinin kalası» olduğunu söyledikten hemen sonra Bay Berktaş:

«Gerçekten mumla arasanız **Birikim** kadar korkunc bir DOGMATİZM antolojisini başka yerde zor bulursunuz! Yarı feodal bir toplum olmamızdan ötürü kültürel yaşantımızın bu alanına sinmiş olan ŞERH ve NAKİL, **Birikim**'in herhangi bir meseleyi somut olarak tahlil etmekten aciz Marksologlarının —Marksistlerin demiyorum!— damarlarında dolaşmaktadır.» demektedir.

Bütün yazısında yalnızca bu bölümde kullandığı bir teknik dogmatizm, şerh ve nakil sözcüklerini büyük harflerle yazan Bay Berktaş, anlaşılmalıdır ki özellikle bu konuyu vurgulamakta, **Aydınlık** okurlarını **Birikim**'in dogmatik olduğu yolunda koşullandırmaya özel önem vermektedir.

Yukarıdaki iddialar ile bu dogmatizm suçlamasını biraraya getirip, saçmalığın bu kadarına ancak gülünür diyen okurlar, bu saçmalığın gülünür görünümünün altında tehlikeli ama trajik bir hastalık olduğunu da görmüş olmalıdırlar.

Bay Berktaş, **Birikim**'i «Sartre ve Monod'un görüşlerini savunmak»la, «yapısalcılık»la, «neo pozitivizm»le, Amerikan sosyal bilimlerinin zımnî destekçisi olmakla niteledi. Bu birbirinden görece farklı düşünce sistemlerini, yöntemleri aynı zamanda savunduğu yetmiyormuş gibi **Birikim** ayrıca «Marksist olduğunu» da öne sürüyor.

Ama **Birikim** aynı zamanda dogmatik, hem de «korkunc» bir dogmatik.

Birbirinden herhalde bazı nüanslarla olsun farklı olan bunca akımın tümünün «dogmatik» bir savunucusu olunabileceğini kabul etmek için ancak Berktaş türünden olmak gerekir.

Dogmatizm başlı başına bir düşünce sistemi değil, herhangi bir düşünce sisteminin bazı savunucularında görülebilen

bir özellik, bir eğilim, bir tutumdur. (A) anlayışının dogmatik bir savunucusu olunabilir veya daha esnek, daha eleştirel bir savunucusu da olunabilir. Ama eğer sözkonusu anlayışın dogmatik bir savunucusu iseniz, ilk özelliğinin onunla nüans da olsun farklı olan öbür anlayışlara kesin kapalı ve karşı olmaktadır.

«SBF asistanı» Berktaş; bunları bilmiyor olamazsınız. Size özel olarak «dogmatizm»i soran birine aşağı yukarı yukarıdaki benzer şeyler söylersiniz. O halde nasıl olur da **Birikim**'in yukarıda saydığınız bir dizi akımdan ancak birinin «dogmatik savunucusu» olabileceğini; ve eğer böyleyse bu dergi, diğer akımları savunmak şöyle dursun, onlara hoşgörü bile göstermemesi gerektiğini, bu en basit mantıklı sonucu çıkaramazsınız, nasıl olur da bu basit şeyi düşünemezsiniz?

Birikim, kimin «dogma»larını temel alıyor, kimden şerh ve nakil yapıyor Bay Berktaş? Yapısalcılığın dogmalarını mı, Sartre'in dogmalarını mı, Monod'un veya Amerikan sosyal bilimcilerinin dogmalarını mı, veya «Marksolog» olarak Marksizmin dogmalarını mı? Eğer hepsinin de diyorsanız Bay Berktaş —ki yazdıklarınızdan ancak bu sonuç çıkar— hemen yapmanız gereken ilk şey bir alfabe edinmek olmalıdır. Bir psikolog ve mantık dersi öğretmeninin de yardımı gerekecektir. Sizin gibi değıştan cahil değil, eğitimle bu vasfı kazanmış olanlar için sınırlı da olsa yardımcı olabilir bunlar.

Anlaşılan odur ki Bay Berktaş; söylenen sözler, belli bir konuya ilişkin olarak öne sürülen yargılar arasında tutarlı bir ilişki olması gerektiği «ilke»sinden hareket eden mantıklı düşünme dediğimiz şeyi, bu temel «duyu»yu yitirmiştir. Az sonra bunun bir örneğini daha göreceğiz. Bütün bunlar öyle göstermektedir ki Bay Berktaş'da kendisine «mantıklı» gelen bir «düşünce sistemi» (?) oluşmuştur. Bunun diğer mümin **Aydın-**

lıkçılar için de aynen geçerli olup olmadığı konusunda henüz kesin bir yargı ileri süremeyeceğiz. Eğer bazı kanıtların güçlü biçimde destekler gördüğünü bu yargı doğruysa, TİKP'ileşmek olayı, düşünme işlevini felce uğratan bir süreç içinde meydana geliyor demektir. Berktaş'ın ele aldığımız bu yazısında hayret verici bir rahatlıkla yalan söylemesinin nedeni de budur belki.

İddialarının ikinci bölümünde Berktaş **Birikim** dergisinin Lenin'in emperyalizm teorisini değil, Andre Gunder Frank'ların, Magdoff'ların Wallerstein'ların emperyalizm teorilerini savunduğunu: «... sosyalizm hakkındaki görüşlerinin özü»nü «proletarya diktatörlüğüne düşmanlık» olduğunu; Avrupa - komünizmini desteklediğini; Bernsteinci, evrimci, kendiliğindenci ve bu arada «bugünkü Sovyetler Birliği'ne esas olarak dost, Lenin ve Stalin'in Sovyetler Birliği'ne ise tamamen düşman» olup, aynı zamanda Troçkizmi de desteklediğini söylüyor.

Sanınız okurlarımız bütün bunların neden tamamen yalan olduğunu bildiklerinden, bu denli açık bir gerçeği bir kez daha kanıtlamamızı beklemeyeceklerdir artık. Klinik bir vaka karşısında olduğumuz yeterince açıktır.

Ama kendisine hâlâ Marksist diyen bir klinik vaka bu. **Birikim**'e Marksolog diyen, üstelik bunu «Marksist demiyorum!» diye vurgulayan ve böylece **Birikim**'e güya hakaret ettiğini sanan bir vaka. Oysa, asıl hakaret TİKP tarafından Marksist sayıldığımızda yapılmış olurdu. Bay Berktaş'a, TİKP ve onun gibiler tarafından anti - Marksist diye nitelenmeyi, bir Marksist için marksistliğini kanıtlayan en ikna edici referans saydığımızı hatırlatalım.

Bay Berktaş **Birikim**'in işçiler tarafından okunmadığını söylüyor. Doğrudur, henüz bu noktaya gelmedik.

Ama size birşey söyleyelim Bay Berktaş; Dua edin ve elinizden geldiği kadar çalışın böy-

le bir şeyin gerçekleşmemesi. Çünkü eğer bu gerçekleşirse, işçiler yalnız Birlikim'i değil, Marksizmin asıl içeriğini kendilerine sunan diğer Marksist yayınları okur ve böylece yıllar yılı sosyalist hareketin alanına kendi Marksizm dışı anlayış ve uygulamalarını egemen kılabilmiş olanların kimliğini saptar hale gelirse, Bay Berktaş, şimdiki Birlikim dergisi «eleştirici» ile sergilediğiniz onca yalanın, saptırmaların yalnızca çürümüş bir kafa yapısına ait olmadığını, bunun altında işçi sınıfını aşağılık bir sürü gibi gören köklü bir önyargının sahtekârca yatığını da göreceklerdir. Şu anda kendi kendinizi «halkın sesi» atayıp, halkı da kendi borazanınız yapabileceğinize inanıyor olabilirsiniz.

Ve bu kafayla daldınız «politik mücadele denizine». Tüm sınıfı toplamların egemenlerinin binlerce yıldır içinde «politika» yaptıkları platforma, başta ÇKP ve ardından da onun basit birer izdüşümü olan sizler son 5-10 yıldır hevesle dalıp durmaktasınız. Şimdiden bu denizin dibindeki çamurlarda Pinochetler, Mobutular, Şahlar, Şeyhler ve «diğer emperyalist»lerin Strauss ve Chirac gibi temsilcileri gibi oyun arkadaşları edindiniz ve bunlarla keyifli bir oyun sürdürmektésiniz. Türkiye'deki ÇKP acentası olarak bu oyunu başarıyla temsil ettiniz burada.

Bu denizin çamurlu sularında ne Pinochet'lerin kanlı elleri görülebilir, ne Şah saraylarını saran çürümüşlüğü kokusu duyulabilir, ne de Chirac'ların, Strauss'ların kapitalizminin çarklarını daha keskinleştirme yolundaki çağrılarını işitilebilir. Sizin siyasal deniziniz bu «ayrıntılar» göstermez.

Ama yüzyıllardır egemenlerin iç havuzu olan bu denizde yeterince çamur birikmiş, yeterince oyun oynanmıştır. Şu anda sizin «dünya proletaryasının önderi ve sesi» rolüyle, Şahların Mobutuların da «anti-emperyalist» rolüyle yer aldığı en şon ve

trajik-komik oyunu, eski oyuncuların her turunun gülümsemeleri arasında oynamaktasınız.

Politik mücadelenin yalnızca bu denizde verileceğini, verilmesi gerektiğini varsaymakla Bay Berktaş, egemen sınıfların siyasal anlayışına teslim olduğunuzu ilan etmekten başka bir şey yapmış olmuyorsunuz.

Çoktandır unuttuğunuz Marksizm ise, bir başka «politika denizi»nin oluşturulması zorunluluğundan sözeder. İçinde «işçi sınıfı adına» politika yapıldığı bir «deniz» değil, bizzat işçi sınıfının ve tüm ezilen sınıf ve zümrelerin, yani bugüne kadar hep «adına» politika yapılmış olup, bizzat kendisi aktif politikadan uzak tutulmuş olan geniş «yönetilen» yığınların denizi olacaktır bu; ve egemenlerin binlerce yıllık politika platformuna karşın, ona niteliksel bir karşı çıkış olarak oluşturulacaktır.

Şu anda sosyalist siyasal-toplumsal mücadeleyi yeniden asli temelleri üzerine verme uğraşında bulunanlar bu çok yönlü uğraşın henüz başlangıcında olduklarını bilmektedirler.

Bunun, o çok alıştığımız ve elhak herhangi bir burjuva politikacısından daha yatkın olduğunuz siyasal anlayışa göre bir «politik mücadele» olmadığı ortadadır. Ama Marksist siyasal anlayışa göre verilecek mücadelenin ilk somut adımları görüldüğünde tüm egemenler ve artık onların politik platformunda —«denizinde»— yerleşmiş olan sizler, bu mücadelenin aynı zamanda, bugüne kadar sizin «denizinizde» akmış olan akarsuların yönünü değiştirerek yürütüldüğünü ve sizin çürümüş denizinizi kurutmaya kesin kararlı olduğunuzu da göreceksiniz. ■

İLERİCİ FAŞİST VIDELA VE ARJANTİN KOMÜNİST PARTİSİNİN GÖRÜŞÜ

Arjantin Komünist Partisi Merkez Komite üyesi Roberto Val-

larino ile *Nouvelle Observateur* dergisi adına konuşan Bernard-Henry Lévy arasında yapılan bir konuşma, derginin 708. sayısında (5-11 Haziran 1978) yayımlandı. Konuşma şöyle:

B.H.L. — Ordu içindeki güç ilişkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

R.V. — Çok kısa olarak bir yanda Pinochet tipi, aşırı gerici ögelerin, öte yandaysa demokratik eğilimli ilerici ögelerin olduğunu söyleyeceğim. Hiçbir analizin gözden kaçırılmayacağı temel gerçek budur.

B.H.L. — Bu ilerici ögeler kimler?

R.V. — Eğer ad söylememi istiyorsanız, Videla'nın, Massera'nın, Agosti'nin, Suarez Masson'un adlarını verebilirim.

B.H.L. — Başka bir deyişle, cuntanın yönetici aygıtının tümü?

R.V. — Bir anlamda evet. Yalnız şunu kesinleştirmek isterim ki, burada sözkonusu olan, ilerici ögeler ve eğilimlerdir.

B.H.L. — Bu gene de, eğilim olarak, Arjantin'in şimdiki hükümetinin ilerici bir hükümet olduğu anlamına gelmez mi?

R.V. — Bu, ilerici ögelerin var olduğu ve aslında belli bir hegemonyayı da sağlayabildikleri bir hükümettir.

B.H.L. — Şu halde cuntayı destekliyorsunuz?

R.V. — Tam anlamıyla değil. Şöyle demeyi tercih ederim: Eleştirel bir destek.

B.H.L. — Şu halde sizin için Videla eşittir faşizm denklemi yanlış oluyor.

R.V. — Klasik maceraperest yanlış. Ve Arjantin halkını ancak geriye götürebilecek bir yanlış.

B.H.L. — Neye göre geriye?

R.V. — İşçi ve demokratik hareketin son zamanlardaki kazanımlarına göre geriye.

B.H.L. — Örneğin

R.V. — Örneğin, bugün Arjantin ideolojik rejimleri ne olursa olsun bütün ülkelerle ticarî ilişkiler kurmaktadır. Fakat, unutmayın ki, buna karşı çıkan Pinochet'ci ögeler de vardır.

B.H.L. — Şu halde ilerçilik, Sovyetler Birliği ile ticaret yapmak?

R.V. — Bu bağlamda, devletler arasındaki ilişkileri barış içinde bir arada yaşama ilkeleri temelinde düşünme anlamına geliyor bu.

B.H.L. — İnsan haklarının çiğnenmesi sizi rahatsız etmiyor mu?

R.V. — Doğal olarak ediyor. Bizim de yetmiş bir militanımız kayboldu.

B.H.L. — Uluslararası Af Örgütü'ne göre, kaybolanlar toplamı on beş bindi, en azından?

R.V. — Bu, gerçeğe tekabül etmeyen, abartılmış bir sayıdır.

Ayrıca, insan hakları konusunda ayırım çizgilerini doğru koymamızda yarar var. Bu sorunun bir sağdan, bir soldan ele alınışı vardır.

B.H.L. — Sovyetler Birliği, Arjantin'in kınanmasına karşı çıktığında, sol bir tutum mu oluyordu?*

R.V. — Doğal olarak. Tersine bir davranış, halkımızı tecrit etmek olurdu. Ve Pinochet'ci ekibi de güçlendirmek olurdu.

B.H.L. — O halde bana bu Pinochet'ci ekibi kimlerin oluşturduğunu söyler misiniz?

Hiç adı duyulmamış birtakım kişilerin adlarını saydı. ■

* *Gene Nouvelle Observateur*'ün, 707. sayısında Arjantin üzerine yapılmış bir röportajda şu bilgiler veriliyordu. Son dönemde, Arjantin'den en fazla ithalat yapan ülke Sovyetler Birliği'dir. Sovyetler Birliği Mart ve Ağustos 1977'de İnsan Hakları Komisyonunda, Arjantin'in kınanması ve Arjantin toprakları üzerinde herhangi bir soruşturma yapılmasına karşı çıkmıştı. Arjantin Komünist Partisi, öbür partiler gibi bütün faaliyetleri yasaklandığı halde, cuntanın gelişinden bu yana cuntaya karşı hiçbir resmî demerç vermemiş, herhangi bir yoldan cuntaya karşı çıkmamıştır.